

ISAIAM, JEREMIAM, EZECHIELEM et DANIELEM quis potest vel intelligere, vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere, sed evangelium; — secundus virgam nucem et ollam succensam a facie aquilonis (*Jerem. i, 14, 13*), et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris necit alphabetum; — tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta, ut apud Hebræos ista partes cum exordio Geneseos ante annos triginta non legantur; — quartus vero, qui et extremus inter quatuor prophetas, temporum conscius et totius mundi *ἐπίσκοπος*, lapidem præcisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem (*Dan. ii, 34*), claro sermone pronuntiat.

DAVID, Simonides noster, Pindarus, et Alcæus, Flaccus quoque, Catullus, atque Serenus, Christum lyra personat, et in decachordo psalterio, ab inferis excitat resurgentem.

SALOMON, pacificus et amabilis Domini, mores corrigit, naturam docet, Ecclesiam jungit et Christum, sanctarumque nuptiarum dulce canit epithalamium.

ESTHER, in Ecclesie typo, populum liberat de periculo: et interfecto Amane, qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in posteros.

PARALIPOMENON liber, id est, instrumenti veteris *ἱστορίης*, talis est, ut absque illo si quis scientiam Scripturarum sibi voluerit arrogare, seipsum irrideat. Per singula quippe nomina juncturasque verborum et prætermissæ in Regum libris tanguntur historiae, et innumerabiles explicantur evangelii quæstiones.

ESDRAS et NEMIAS, adjutor videlicet, et consolator a Domino, in unum volumen coarctantur, instaurant templum, muros extruunt civitatis; omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum, levitarum, Israelis proselytorum, ac per singulas familias murorum ac turrium opera divisa, aliud in cortice præferunt, aliud retinent in medulla. Cernis me Scripturarum amore raptum, excessisse modum epistolæ, et tamen non implisse quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debeamus, ut et nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore (*Psal. cxviii, 20*). Cæterum illud Socraticum impletur in nobis: Hoc tantum scio, quod nescio.

Tangam et novum breviter testamentum.

MATTHEUS, MARCUS, LUCAS et JOANNES, quadriga Domini et verum Cherubim, quod interpretatur scientiæ multitudo, per totum corpus osculati sunt, scintillæ emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos, et in sublime tendentes, terga pennata et ubique volantia, tenent se multo sibi-que perplexi sunt, et quasi rota in rota volvuntur, et pergunt quocumque eos flatus Spiritus sancti perduxerit.

PAVLUS Apostolus ad septem scribit Ecclesias: octava enim, ad HEBRÆOS, a plerisque extra numerum ponitur. TIMOTHEUM instruit ac TITUM et PHILEMONEM pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere.

ACTUS APOSTOLORUM nudam quidem sonare videntur historiam et nascentis Ecclesie infantiam texere; sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum (*Coloss. ii, 14*), cujus laus est in evangelio, animadvertentem pariter omnia verba illius animæ languentis esse medicinam.

JACOBUS, PETRUS, JOANNES, JUDAS, septem epistolas ediderunt, tam mysticas quam succinctas, et breves pariter ac longas: breves in verbis, longas in sententiis: ut rarus sit, qui non in earum lectione cæcuet.

APOCALYPSIS JOANNIS tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi et pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ. Oro te, frater charissime, inter hæc vivere, ista meditari, nihil aliud nosse, nihil querere. Nomen tibi videtur jam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo offendaris in Scripturis sanctis simplicitate, et quasi vilitate verborum, que vel vitio interpretum, vel de industria, sic prolata sunt, ut rusticam concionem facilius instruerent, et in una eademque sententia aliter doctus, aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes, ut hæc me nosse pollicear et eorum fructus capere quorum radices in cælo fixæ sunt; sed velle fateor. Seditenti me præfero: magistrum renuens, comitem spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, querens invenit. Discamus in terris quorum scientia nobis perseveret in cælo. Obvius te manibus excipiam, et (ut inepte aliquid ac de Hermagoræ tumiditate effluam) quidquid quæsieris, tecum scire conabor. Habes hic amantissimum tui fratrem Euse-

bium, qui litterarum tuarum mihi gratiam duplicavit, referens honestatem morum tuorum, contemptum sæculi, fidem amicitie, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo ipsa epistola præferbat. Festina, quæso te, et herentis in salo naviculæ funem magis præcide quam solve. Nemo renuntiaturus sæculo bene potest vendere quæ contempsit ut venderet. Quidquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictum est: Avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est: infidelis autem etiam obolo indiget. Sic vivamus, tanquam nihil habentes, et omnia possidentes (*II Cor. vi, 10*). Victus et vestitus divitiæ Christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, vende; si non habes, projice. Tollenti tunicam, et pallium relinquendum est (*Matth. v, 40*). Scilicet nisi tu, semper recrastinans, et diem de die trahens, caute et pedetentim tuas possessionuculas vendideris, non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum Deo dedit, qui seipsum obtulit. Apostoli navem tantum et retia reliquerunt (*Matth. iv, 20; Luc. v, 11*). Vidua duo æra misit in gazophylacium, et præfertur Croci divitiis (*Luc. xxi, 2, 3*). Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse mortuum.

S. EUSEBII HIERONYMI

STRIDONENSIS PRESBYTERI,

DIVINÆ BIBLIOTHECÆ

PARS PRIMA,

Quæ complectitur canonem Hebræicæ veritatis, cum annotationibus marginalibus Hebræi cujusdam qui tempore Rabani Mauri in scientia legis celebratissimus fuit.

ORDO PRIMUS LEGIS.

PRÆFATIO S. HIERONYMI IN PENTATEUCHUM (1)

AD DESIDERIUM.

Desiderii (2) mei desideratas accepi epistolas, qui quodam presagio futurorum (3), cum Da-

niele sortitus est nomen, obsecrantis (*Dan. ix, 23*), ut translatum in Latinam linguam de He-

(1) Exegimus hanc epistolam ad tres mss. codices: unum collegii Romani pp. soc. Jesu, et duos qui nunc sunt Vaticane bibliothecæ, alterum Palatinum sub n. 3. alterum Urbinatem. In his « prologus », sive « præfatio in Pentateuchum » inscribitur: quod ipsemet Hieronymus hac ipsa præfatione innuit, quanquam lib. ii « contra Rufinum », n. 25, « prologum in Genesim » vocal, eumque ab initio ad finem totidem verbis replicat.

(2) Hic ille Desiderius videtur, ad quem epistola in nostra recensione 17 ab Hieronymo data est. Quotus ille quantusque fuerit, ex eadem intelliges, ubi scientiæ ac pietatis, maxime vero eloquentiæ laudibus effertur. Nobis etiam aliquando visus est Romæ in presbyterii gradu meruisse: isque idem esse, cui et S. Paulinus epist. 43 et Severus S. Martini vitam inscripsit.

(3) Iisdem fere verbis eum compellat in modo lan-

bræo sermone Pentateuchum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe, et obtrectatorum meorum (1) latratibus patens, qui me asserrunt in Septuaginta interpretum suggestionem nova pro veteribus eudere: ita ingenium quasi vinum probantes (2); cum ego sepiissime testatus sim, me pro virili portione in tabernaculo Dei offerre que possim (3), nec opes alterius, aliorum paupertate fedari. Quod ut audeam, Origenis me studium provocavit, qui editioni antiquæ translationem Theodotionis miscuit, asterisco ✱, et obelo (4) †, id est,

data ad eundem epist. « Hoc nominis vaticinio in te predestinatum est; legimus enim sanctum quoque Daniælem appellatum desideriorum virum (Dan. ix. 23) et amicum Dei, quia mysteria ejus scire desideravit ».

(1) Illud « ueorum » in laudata contra Rufinum apologia s. pater non agnoscit.

(2) Eos carpit qui libris annis æstimant, non suis iuribus. Vina enim etate exquisita redduntur: libri non item. Hoc sensu ad Augustinum aiebat, epistol. 89: « Bibat vinum vetus cum suavitate, et nostra musta contemnat. » Marr.

(3) Ita canon Memmianus bibliothecæ, qui tamen retinet in margine lectionem alteram, nempe, « pro virili portione »; ut legendum putavit Haimo monachus, qui commentarios edidit in Genesim, et in Deuteronomium, quos habeo in codicis ms. perantiquo. Ille igitur scriptor protogi presentis singula verba dum explicaret, sic de illa lectione sermonem habuit: « Pro virili portione, seu paupertate mea. In alia enim præfatione dicit quod in tabernaculo Dei alii offerunt aurum, lapides onychinos, byssum, coccum, et purpuram (Exod. xxxv. 5): sibi vero sufficere si saltem pilos caprarum offerat (Ibid. 6). Hanc dicit vilæ portione, humiliando se, cum tamen magna ipse offerret in tabernaculo Dei, hoc est in Ecclesia. » Præfatio quam isto loco Haimo citavit, est prologus galeatus libris Samuel et Malachiam præfixus. Quare idem Hieronymus, lib. ii « apologie adversus Rufinum », his verbis ejus imperitiam redarguit: « Vide quando contra Septuaginta interpretes tuncam supercilio, ut pilos aurum, et pretiosos lapides, et purpuram; me pelles et pilos caprarum in tabernaculo Dei obtulisse proleat. » Legimus tamen hic loci cum canone Memmiano, et aliis quibusdam mss. antiquioribus, « pro virili portione », sive « pro virili parte », ut scriptum infra invenies præfatione in Josue, ubi se ipsum explicat Hieron. Marr.

— Nostris omnes codices « pro virili » legunt, sicutque olim lectum vulgo est: et vilita quidem se pro virum tentant offerre, excusari Hieronymus. Verior tamen impressa est lectio, quam probat etiam in commentariis in Ezechielum LXIV: « In tabernaculo quoque factum legimus, ut pro variato virum hoc nempe est, pro virili parte: alius aurum, alius argentum, coccum, byssum, etc. alii pelles et caprarum offerant pilos, etc. » (Ezech. xxxvii, 16-18).

stella et veru (5) opus omne distinguens: dum aut illicescere (6) facit que minus ante fuerant, aut superflua quæque jugulat, et confodit; maximeque quæ evangelistarum (7) et Apostolorum auctoritas promulgavit: in quibus multa de veteri testamento legimus, quæ in nostris codicibus non habentur; ut est illud: *Ex Ægypto vocavi filium meum* (Matth. ii, 15); et: *Quoniam Nazareus vocabitur* (Ibid. 23); et: *Videbunt in quem computaverunt* (Joan. xix, 37); et: *Flumina de ventre ejus fluent aqua viva* (Joan. vii, 38); et: *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor*

(4) Alias « obelisco ». Audi jam Isidorum: « Obelus, id est, virgula jacens, apponitur in verbis, aut sententiis, superflue iteratis, sive ubi lectio aliqua falsitate notata est, ut quasi sagitta iugulet superflua, et falsa confodiat: sagitta enim Græce δολιχός dicitur. » Hesychio dicitur ῥάβδος περιθήμενοι τοῖς ὀμύροις ἑστῶσι, « virgula versibus Homeri appositæ ». Vide si lubet et Cicer. epist. « ad Dolabelam ».

(5) Canon Memmianus, « stella et virgula »; in margine autem notat, « alibi veru ». Hoc modo innumeratas variantes lectiones observatas retinet idem manuscriptor codex Memmianus, quod nescio an sit præstantior in orbe christiano. Marr.

(6) Nuperus questionum Hieronymianarum auctor contendit pro « illicescere verbo, hic rescribendum « illustria »: quemadmodum in « apologia contra Rufinum » Erasmus et Victorius excuderunt. Sed videtur illi mutasse eam vocem ex ingenio, ut elegantius pro arbitrio se legerent. Cetera enim optime habet, estque ad omnium mss. fidem, « illicescere »; atque illud, « illustria », textu nihil mutato, commode subinteligitur post vocem « fuerant », id est, « facit illicescere que minus ante fuerant (illustria) ». Hieronymo autem non insolens loquendi modus hic est, quem similimo isdemque fere verbi exemplo asseram. Scribit nempe in præfatione ad Paralip. « Asteriscis designans, que minus ante fuerant », id est, « designata ».

(7) Restitutum ad Palatini etque alterius codicis fidem, tum ad eam, quæ in apologia durat, lectionem, « maximeque quæ evangelistarum, etc. » sensu nunc demum perspeto ac verissimo. Hoc nimirum ait Hieronymus: Ut hanc interpretationem ex Hebræo aggrederer, « Origenis me studium provocavit, maximeque ea, quæ evangelistarum et Apostolorum auctoritas promulgavit, etc. » que deinde recitat testimonia. Veteres editiones, in quibus erat « maximeque evangelistarum », et Martianus rescribens, « maxime que evangelistarum », aut nullum, aut plane falsum, et s. doctoris menti contrarium sensum reddunt, ut videretur dixisse de Origene, quod inter superflua jugulari maxime que evangelistarum et Apostolorum auctoritas promulgavit, et in versione ex LXX non erant.

hominis ascenderit (1), quæ preparavit Deus diligentibus se (I Cor. ii, 9), et multa alia que proprium σύνταγμα desiderant. Interrogemus ergo eos, ubi hæc scripta sint: et cum dicere non poterint, de libris Hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee (cap. xi, vers. 1), secundum in Isaia (cap. xi, vers. 1), tertium in Zacharia (cap. xii, vers. 10), quartum in Proverbiis (cap. xviii, vers. 4), quintum æque in Isaia (cap. LXIV, vers. 4). Quod multi ignorantes, apocryphorum deliramenta sectantur (2); et Iheras nentias (3) libris authenticis præferunt. Causas erroris non est meum exponere. Judæi prudenti

(1) Alibi « ascendit », juxta Græcum ἀνέβη.

(2) Assumptionem sive Eliæ apocalypsin spuriam intelligit propter ultimum epistolæ Pauli testimonium, de quo ita scribit ad Pammachium, lib. « de optimo genere interpretandi »: « Solent in hoc loco apocryphorum quidam deliramenta sectari, et dicere, quod de apocalypsi Eliæ testimonium sumptum sit, cum in Isaia juxta Hebræum ita legatur: « A seculo non audierunt, etc. » (Isa. lvi, 1). Intelligimus unde sumptum sit testimonium et tamen Apostolus non verbum expressit e verbo: sed παραρρηστικός; eundem sensum aliis sermonibus indicavit. » Idem intelligas et de aliis Scripturæ testimoniis, maxime de eo quod et Proverbiis sumptum a Joanne refertur, ubi sensum indicat aliis verbis s. evangelista. Marr.

— Apocryphos libros, quorum titulus: « Ascensio Isaia », et « Apocalypsis Eliæ », notat, ex quibus Gnostici et Basilidis discipuli deproptum putabant Pauli locum hunc ad Corinth. quod ipse Hieronymus tum epist. 57, « ad Pammachium » de optimo genere interpretandi, cum luculentius in commentario in c. lxxv Isaia, mox adducendo testimonio prodit.

(3) Idem Hieronymus ita scribebat: « Et Iheras nentias Ægyptiæque portenta sectari ». Ad Hedibiam, quest. 16, « Iheras nentias » appellari putant nonnulli portentosas nugas, quod apud Iberos, ut et Thersalios, magica miracula narrentur. Nentias sunt etiam quæritioe sentium mulierularum pretio adductarum a parentibus defunctorum, ut ineptas laudes mortuis persolvant. Hic usus obtinet hodie apud incolas montium Pyrrhæorum, e quibus, si Dionysio credimus, heres populi profecti in Asiam, sedes in Iberia posterunt. At hoc loco, ni fallor, aliud voluit Hieronymus, fabulamenta scilicet librorum apocryphorum, in quibus de Gog et Magog cum Iheris sibi junctis adversus sanctos et civitatem sanctam pugnatari credebantur a Chiliastis tum Judæis, tum Christianis. Horum opinionem vocat s. doctor, « Judæicas et anties fabulas. » Eos vero, qui somniant diabolum cum omni exercitu suo aliquid Jerusalem celestem oppugnatorem, « multo peiores nentias fingere » asserit, lib. xi comment. in

factum dicunt esse consilio, ne Ptolemæus unius Dei cultor, etiam apud Hebræos duplicem divinitatem deprehenderet. Quod maxime idcirco faciebant, quia in Platonis dogma cadere videbatur (4). Denique ubiqueque sacramenta aliquid Scriptura testatur de Patre et Filio et Spiritu sancto, aut aliter interpretati sunt, aut omnino tacerunt; et ut regi satisfacerent et arcum fidei non vulterunt. Et nescio quis primus auctor Septuaginta cellulas (5) Alexandriæ mendacio suo extruxerit, quibus divisi eadem scripturæ, cum Aristæ (Al. Aristæus) ejusdem Ptolemæi (6) ὑπερασπιστής, et multo post tempore Josephus (7),

c. xxxviii Ezechielis. Marr. — Non alia de causa vocat « Iheras nentias », quam quod illi fidem hæretici, qui apocryphorum ascensionis, Isaie et apocalypsis Eliæ deliramenta sectabantur, in Iberia, sive Hispaniarum et Lusitanie regionibus illa jactabant. Luculentissime hoc prodit in c. lxxv Isaia, ubi de hoc loco Pauli disputans ex authenticis Isaie libris assumptum: « Unde, inquit, apocryphorum deliramenta conticent, que ex occasione hujus testimonii ingeruntur Ecclesiis Christi... Ascensio enim Isaie, et apocalypsis Eliæ hoc habent testimonium, et per hanc occasionem, multaque hujusmodi Hispaniarum et Lusitanie deceptæ sunt muliercule... de quibus diligentissime vir apostolicus scribit Ireneus episcopus Lugdunensis multarum opinionum explicans hæresion, et maxime Gnostiarum, qui per Marcum Ægyptium, Galliarum primam circa Rhodanum, deinde Hispaniarum nobiles feminas deceperunt ». Quæ postrema ex Ireneo repetit in epistola « ad Theodorum ». Iheræ igitur nentias, quas dicit, visiones sunt Gnostiarum et Basilidis, quibus Hispanias occupavit eorum discipulus Marcus Ægyptius. Paria his habet in epist. « ad Hedibiam », quest. 10: « Multo melius est simpliciter imperitiam confiteri, quam Basilidis hæresim sectari ». Denique et in c. iii in Amos hoc plane sensus: « Et Iheræ ineptiæ de Balsamo Barbeloque mirantur ». Recole et quæ nos ibi observamus.

(4) Cod. Palatin. « videbantur ». Platonis effatum, Θεοῦ εὐρατὲ τὸ ἔργον, εὐρόντα τὰ εἰς πολλοὺς ἰκέρων ἀδόντων.

(5) Omnium vetustissimi, qui fabule ab Hellenisticis Judæis ad sue gentis gloriam conficte, aurem præbuerunt. Sancti sunt patres, Justinus, Irenæus, Clemens, Cyrillus Hierosolymit. et Augustinus, qui singulum quemque interpretem sue inclusionis cellule fuisse narrat: a quibus abhūdunt tamen alii, qui binos commemoratos esse aiunt, S. Epiphanius et Justinianus imperator novella 146, atque alii.

(6) Addunt duo mss. ut et Memmianus apud Martianæum, « id est, protector »: proprie autem est ὑπερασπιστής corporis custos, sive satellites, qui ἀπειλοῦν, seu cœpei objectu, regis corpus protegebant.

(7) Vetus apologie editio cum negandi particula,

nihil tale retulerint : sed in una basilica congregatos, contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim vatem, aliud esse interpretem (1). Ibi Spiritus ventura prædicit : hic eruditio et verborum copia, ea quæ intelligit, transfert. Nisi forte putandum est Tullius œconomicum Xenophontis, et Platonis Protagoram (2), et Demosthenis pro Ctesiphonte, afflatus rhetorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per Septuaginta interpretes (3), aliter per Apostolos Spiritus sanctus testimonia texiit, ut quod illi tacerunt, hi scriptum esse mentiti sint. Quid igitur ? Damnamus veteres ? Minime : sed post priorum studia, in domo Domini quod possumus, laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum Christi, et quod nesciebant, dubiis protulere sententiis. Nos post passionem et resurrectionem et resurrectionem ejus, non tam prophetiam quam historiam scribimus. Aliter enim audita, aliter visa rantur. Quod melius intelligimus, melius et

« et non multo post tempore Josephus, etc. » Porro Josephi testimonium habes lib. xii « antiquit. » c. 2 : Συνοδον συναγαγε ἐν τῷ παρὰ τῆν ἑβραίων κατασκευασμένῳ ὄρει. « Congregavit » (Demetrius) « eos » (Septuaginta seniores) « in domum prope litus extrinsecam ». In quem locum, paulo post tradit, perfecta jam legis interpretatione, congregasse Demetrius Judæos omnes, presentibus etiam interpretibus. Non tamen esse, Aristæus cum Josepho convenit. (1) Conferendus s. ipse pater præfatione altera in Paralipomenon libros ex Græco versos, ubi sentit « de Septuaginta interpretibus, quod Spiritu sancto pleni ea quæ vera fuerant, transtulerint.

(2) Pythagoram », loco « Protagoram », legimus in mss. omnibus : sed hoc scriptorum inolevisse imperitia, nulli erudito dubium esse potest, hi enim manifestiora et magis trita vocabula scribunt pro his quæ ignorant, « Juda » v. g. pro « Jehu, Isaias

proferimus. Audi igitur, æmule ; obrectator, ausculta : non damno, non reprehendo Septuaginta, sed confidenter cunctis illis Apostolos præfero. Per istorum os mihi Christus sonat (4), quos ante prophetas inter spiritalia charismata positos lego (I Cor. xii, 28 ; Ephes. iv, 11) : in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris ? Quid imperitorum animos contra me concitas ? Sicubi in translatione tibi videor errare, interroga Hebræos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo, tui codices non habent. Aliud est, si contra se postea ab Apostolis usurpata testimonia probaverunt (5), et emendatoria sunt exemplaria Latina quam Græca, Græca quam Hebræa. Verum hæc contra invidios. Nunc te precor, Desideri charissime, ut quia (6) tantum opus me subire fecisti, et a Genesi exordium capere, orationibus juves : quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri, in Latinum eos transferre sermonem.

olim pro « Asaph », uti monet Hieronym. in cap. 1 Ossee, et in cap. xiii Matth. MART.

— Falso nostri etiam mss. « Pythagoram » legunt. Ciceronis autem versiones ille omnes intercederunt. (3) Vocem « interpretes » nostri mss. sufficienti, que et in apologia recitatur.

(4) Minus recte legebatur antea, « per illorum. » Mss. nostri cum apologia lectione castigant.

(5) Imo e contrario inferendum videtur mihi « reproboverunt », id est, Hebræi contra se usurpata ab Apostolis testimonia rejecerunt, suisque et codicibus vel eraserant, vel subdola lectione adulterarunt. Id profecto est, quod omnis s. doctoris contextus intendit ; vixque ego dubito, quin scriptam ab eo fuerit hoc sensu, « reproboverunt » ; miror autem editores et criticos huc animum non advertisse.

(6) Unus Palatin. « ut qui », pro « quia », æque bene.

TITULI LIBRI BRESITH, ID EST, GENESIS (1).

I. De creatione mundi, et plasmatione hominis. De interdictione arboris, et prævaricatione et sententia Dei.

(1) Horum titulorum seriem descripsimus ex canone Monimiano, longo satis tempore post editum Genesios librum, quem habemus mutilum prioribus septem vel octo foliis in exemplari nostro Sangermanensi. Hinc contigit ut priores numeros titu-

II. Tunicis pellicis indutum Adam et uxorem, et custodiam ligni vite, et nativitatem Cain et Abel. De muneribus eorum et

lorum apponeremus divinando in libro Genesis, et ita in nonnullis locis falleremur. Nullum igitur moveat dispar aliquando numerus marginalis ab ista titulorum congruie, quia causam erroris indicamus. MART.

parricidio Cain in Abel, et catalogus vite patrum.

III. Corrupta terra per immunditiam hominum, Dominus ad Noe dicit ut arcam sibi met fabricaret, et universæ carnis seminario reservato, diluvium superinducit.

IV. Noe ædificat altare Domino, et Dominus promittit super terram ultra diluvii aquas non missurum. Signum federis arcum ponit in nube, et ubi Noe vineam plantat, redactis fructibus inebriatur, atque nudatus, nuditatem patris Cham impie ridens, jugum servitutis incurrit.

V. Catalogus filiorum Noe quemadmodum disseminati sunt super omnem terram. De ædificatione turris et confusione linguarum, et nativitate Abrahæ.

VI. Dicit Deus ad Abraham ; Egrede de terra tua et de cognatione tua. Descendit in Ægyptum, et Saram uxorem suam sororem visus est appellare, et propter eam flagellavit Dominus Pharaonem. Et divisionem Lot et Abrahæ.

VII. Reges gentium congregati contra Sodomam invire certamen. Lot deprædatum Abraham cum vernaculis suis una cum præda revocat. De Melchisedech sacrificio futuri temporis præsagiente.

VIII. Ubi Abraham dicit quod absque liberis sit, et vernaculum adoptat hæredem, atque ad annum audit de utero ejus illi futurum esse hæredem. Et sacrificio oblato rursus in terra non sua semere ejus peregrinum pronuntiat futurum, et quarta generatione auctum consensu, et terras promissionis, extinctis gentibus, possidere.

IX. Sara sterili permanente, ejus oratione ad Agar ingressus est. De fuga Agar et apparitione Angeli ad eam. De promissionibus ad Abraham factis, et mutatione nominis ejus.

X. Ubi Abrahæ præcipitur ut seipsum et omnes masculos domus suæ circumcissione signaret, et immutatione nominis Saræ, et quod illi centenario promitteretur nasciturus ex nonagenaria filius.

XI. In valle Mambre in tribus viris Abrahæ apparuit Deus.

XII. Ubi Dominus de interitu Sodomorum cum Abraham colloquitur : et gradatim de numero justorum Abrahæ interrogat, et de saluatione Lot atque eersione illarum civitatum.

XIII. Ubi Lot mansit in monte, et de conceptu duarum filiarum ejus ex eo.

XIV. Abraham peregrinatus Geraris, et Abimelech regem, quando Saram tulerat, et amonitio Dei facta est ad eum ne contingeret eam.

XV. Ubi Sara concepit et peperit filium nonagenaria Isaac centenario Abraham, et Sara dicit : Ejice ancillam et filium ejus. Et juramento Abimelech cum Abraham, et de nemore plantato in Bersabee.

XVI. Tentavit Deus Abraham ut offerret filium suum, et promissio facta est benedictionum in semine ejus.

XVII. De morte Saræ et emptione agri Ephron, et splentæ duplicis.

XVIII. Seruum adjurans dirigit Abraham ut de cognatione ejus uxorem acciperet Isaac, et de conjunctione ejus et Rebecæ.

XIX. Abraham Cethuram ducit uxorem. De obitu ejus et sepultura. De conceptu Rebecæ, et partu. De pulmento Jacob, et benedictione primitiarum Esau.

XX. Ubi Isaac peregrinatus est in Geraris, et Rebecam conjugem suam dicit esse sororem atque in illa terra sevit, et centuplum invenit. Ubi Palastini invidentes ei puteos quod foderat, obruerunt.

XXI. Apparuit Deus ad Isaac sponte impleturum se quod pollicitus est Abrahæ. Atque ibi cum Amalech fœdus inicit.

XXII. De senectute Isaac, et ubi Jacob benedictionem subripuit Esau.

XXIII. Isaac vocavit Jacob, et præcepit ei ne conjugem Chananæum acciperet, sed ad Mesopotamiam pergeret, et ad Laban avunculium suum, et Esau Chananæus accepit uxores.

XXIV. Jacob profectus dormivit in Bethel, atque inde venit Charran, ubi servivit Laban, pro filiabus suis, et de conjunctione eorum.

XXV. Jacob filios de Lia et Rachel atque utraque famula suscepit. Et de pastu gregum.

XXVI. Varias virgas ponit Jacob in lancibus, et de assumptione ejus cum vellet patriam repedare, ac persecutione Laban, et juramento utrorumque.

XXVII. Proficiscenti Jacob obviam fuerunt Angeli Dei, et legatos ac munera mittit ad Esau fratrem suum, et de lacta ejus cum Angelo, ac immutatione nominis, ut Israel vocaretur.

XXVIII. Sicheem filius Emmor Dinam filiam Jacob rapuit, et de ultione pudicitie ejus. De profectioe Jacob, et de abjectione idolorum, quæ sub terebinthum obruit.

XXIX. Verno tempore in Ephrata parturien Rachel decessit, et sepulta est in Beth-Lehem. Ruben concubuit cum concubina patris sui, et Isaac senectute confectus obiit.

XXX. Catalogo generationum qui ex Jacob orti sunt. De segregatione virorum.

XXXI. Joseph præ cæteris filiis a patre diligitur, de somniis ejus et ubi fratres suos in pastu ovium occupatos visitat, et in puteo deponitur, et Ismaelitis negotiatoribus distrahitur.

XXXII. Judas ad Hiram Odollamitem descendit, atque inde duxit uxorem, et filio suo Thamar accepit, quæ sequenti tradita, et utroque viduata in domo patris sedit, ac socio fetandum corpus fraude subiecit.

dum frumenta distrahit, a fratribus secundo remeantibus recognoscitur, et muneribus datis, ut patrem deponeret hortatur, ac vehicula dirigit.

XXXVI. Nuntio audito Jacob gaudens pergit in Ægyptum, ac nuntios dirigit ad Joseph, et obvium patri pergens oplexatus cum flevit, fratres suos patremque coram Pharaone statuit, ac dedit eis terram Gesen, et omnis terra Ægypti famis egestate coacti pro argento venit, et quinta pars solvit Pharaoni.

XXXVII. De agritudine Jacob et benedictione duarum filiorum Joseph, et partem unam extra fratres suos dedit Jacob Joseph filio suo, cum tulit de manu Amorrhæi.

XXXVIII. Jacob videtur ultra filios uxoris suæ et nepotes benedictionibus munerat, et futuræ temporis sermone prospexit. De in Ægyptum sepulchris paratis et filio levitatis, ut non essent in sepulchris virorum. Emissa morte Jacob in Bethel.

XXXIX. Joseph in Ægyptum distrahitur, et ab Ægypto domum revertitur, ille reversus adoleverim.

XXXIV. Duo consuevit, præpositis pharaoniam ac pharaoniam in consuevit, utque Joseph in Ægypto dominus adoleverim.

XXXV. Joseph, postquam accepit uxorem Ægypti, captum a viribus in Bethel, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur.

XXXVI. Joseph, postquam accepit uxorem Ægypti, captum a viribus in Bethel, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur.

BREVES LIBRI BRESFII, DE ESU GENESIS.

- I. De heri consuevit, et de heri consuevit.
- II. De de heri consuevit, et de heri consuevit.
- III. De de heri consuevit, et de heri consuevit.
- IV. De de heri consuevit, et de heri consuevit.
- V. De de heri consuevit, et de heri consuevit.
- VI. De de heri consuevit, et de heri consuevit.
- VII. De de heri consuevit, et de heri consuevit.
- VIII. De de heri consuevit, et de heri consuevit.

1. Filiius... 2. Nuntius... 3. Nuntius...

XVIII. De Dei promissione ad Abraham, et de profectione ejus in terram Chanaan, et ubi ei Deus secundo apparuit.

XIX. De ingressu Abrahæ in Ægyptum, ac reditu ejus in Bethel, et de discessu Lot, et habitatione ejus in Sodomis.

XX. De Dei promissione tertia ad Abraham, et de trecentis decem et octo vernaculis (1), cæsis hostibus, et revocato Lot.

XXI. De Dei promissione quarta ad Abraham in Hebron, et de præmuntiatione Dei, quod peregrinaretur semen ejus, et de nativitate Ismael.

XXII. De promissione Dei quinta ad Abraham et de nativitate Isaac, et de nativitate Esau.

XXXIII. De odio Esau circa Jacob, et fuga Jacob ad Luban, et de somnio et scala, et Angelis, et Dominum vidit loquentem ad se.

XXXIV. De sercilio Jacob pro uxoribus, et conceptu ovium pro varietate virgarum, et de nativitate filiorum Jacob.

XXXV. De profectione Jacob de Mesopotamia, et de jurgio ejus cum Luban et pacto, et de divisione Angelorum, et collatione, et pacatione Jacob cum Esau.

XXXVI. De habitatione Jacob in Sichem, et stupro in Dinan, et interfectione urbis, et de idolis absconditis sub terebinto.

XXXVII. De restitu Jacob in Bethel, in quo denuo apparuit ei Deus, et coenavit cum Isaac, et de Epuram ubi Bethel, ultra Benjamin, ubi et sepulchri est, et ubi Ruben ad exortationem patris sui in puto est, et nuntiatus patriarcharum, et de ubi Isaac, et generatibus Esau.

XXXVIII. De Joseph et sananis ejus, et remissione in Ægyptum, et de heri consuevit.

XXXIII. De odio Esau circa Jacob, et fuga Jacob ad Luban, et de somnio et scala, et Angelis, et Dominum vidit loquentem ad se.

XXXIV. De sercilio Jacob pro uxoribus, et conceptu ovium pro varietate virgarum, et de nativitate filiorum Jacob.

XXXV. De profectione Jacob de Mesopotamia, et de jurgio ejus cum Luban et pacto, et de divisione Angelorum, et collatione, et pacatione Jacob cum Esau.

XXXVI. De habitatione Jacob in Sichem, et stupro in Dinan, et interfectione urbis, et de idolis absconditis sub terebinto.

XXXVII. De restitu Jacob in Bethel, in quo denuo apparuit ei Deus, et coenavit cum Isaac, et de Epuram ubi Bethel, ultra Benjamin, ubi et sepulchri est, et ubi Ruben ad exortationem patris sui in puto est, et nuntiatus patriarcharum, et de ubi Isaac, et generatibus Esau.

XXXVIII. De Joseph et sananis ejus, et remissione in Ægyptum, et de heri consuevit.

XXXIX. De Joseph in Ægyptum distrahitur, et ab Ægypto domum revertitur, ille reversus adoleverim.

XXXV. Joseph, postquam accepit uxorem Ægypti, captum a viribus in Bethel, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur.

XXXVI. Joseph, postquam accepit uxorem Ægypti, captum a viribus in Bethel, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur.

XXXVII. Judas ad Hiram Odollamitem descendit, atque inde duxit uxorem, et filio suo Thamar accepit, quæ sequenti tradita, et utroque viduata in domo patris sedit, ac socio fetandum corpus fraude subiecit.

XXXVIII. Jacob videtur ultra filios uxoris suæ et nepotes benedictionibus munerat, et futuræ temporis sermone prospexit. De in Ægyptum sepulchris paratis et filio levitatis, ut non essent in sepulchris virorum. Emissa morte Jacob in Bethel.

XXXIX. Joseph in Ægyptum distrahitur, et ab Ægypto domum revertitur, ille reversus adoleverim.

XXX. Catalogo generationum qui ex Jacob orti sunt. De segregatione virorum.

XXXI. Joseph præ cæteris filiis a patre diligitur, de somniis ejus et ubi fratres suos in pastu ovium occupatos visitat, et in puteo deponitur, et Ismaelitis negotiatoribus distrahitur.

XXXII. Judas ad Hiram Odollamitem descendit, atque inde duxit uxorem, et filio suo Thamar accepit, quæ sequenti tradita, et utroque viduata in domo patris sedit, ac socio fetandum corpus fraude subiecit.

XXXIII. De odio Esau circa Jacob, et fuga Jacob ad Luban, et de somnio et scala, et Angelis, et Dominum vidit loquentem ad se.

XXXIV. De sercilio Jacob pro uxoribus, et conceptu ovium pro varietate virgarum, et de nativitate filiorum Jacob.

XXXV. De profectione Jacob de Mesopotamia, et de jurgio ejus cum Luban et pacto, et de divisione Angelorum, et collatione, et pacatione Jacob cum Esau.

XXXVI. De habitatione Jacob in Sichem, et stupro in Dinan, et interfectione urbis, et de idolis absconditis sub terebinto.

XXXVII. De restitu Jacob in Bethel, in quo denuo apparuit ei Deus, et coenavit cum Isaac, et de Epuram ubi Bethel, ultra Benjamin, ubi et sepulchri est, et ubi Ruben ad exortationem patris sui in puto est, et nuntiatus patriarcharum, et de ubi Isaac, et generatibus Esau.

XXXVIII. De Joseph et sananis ejus, et remissione in Ægyptum, et de heri consuevit.

XXXIX. De Joseph in Ægyptum distrahitur, et ab Ægypto domum revertitur, ille reversus adoleverim.

XXXV. Joseph, postquam accepit uxorem Ægypti, captum a viribus in Bethel, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur.

XXXVI. Joseph, postquam accepit uxorem Ægypti, captum a viribus in Bethel, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur, et in puteo deponitur.

XXXVII. Judas ad Hiram Odollamitem descendit, atque inde duxit uxorem, et filio suo Thamar accepit, quæ sequenti tradita, et utroque viduata in domo patris sedit, ac socio fetandum corpus fraude subiecit.

XXXVIII. Jacob videtur ultra filios uxoris suæ et nepotes benedictionibus munerat, et futuræ temporis sermone prospexit. De in Ægyptum sepulchris paratis et filio levitatis, ut non essent in sepulchris virorum. Emissa morte Jacob in Bethel.

XXXIX. Joseph in Ægyptum distrahitur, et ab Ægypto domum revertitur, ille reversus adoleverim.

CAPITULA LIBRI BRESITH, ID EST, GENESIS.

- I. De die primo, in quo lux facta est.
 II. De die secundo in quo celum factum est.
 III. De die tertio, in quo terra et mare.
 IV. De die quarto, in quo sol, et luna, et stellæ.
 V. De die quinto, in quo repenti in mari, et colatilia cæli.
 VI. De die sexto, in quo quadrupedia et serpentes et bestia et omnia pecora, et repenti, et homo.
 VII. De die septimo, in quo requievit, omni opere consummato, Deus.
 VIII. De hoc libro in quo universa quæ facta sunt dicit, et de quatuor fluminibus.
 IX. De homine posito in paradiso, et cunctis animantibus Adam impositum nomina, et de muliere formata de costa ejus.
 X. Ubi seduxit serpens mulierem.
 XI. Ubi interrogantur de transgressu.
 XII. Educuntur de paradiso, ne sumant de ligno vitæ.
 XIII. Nati sunt Adæ filii Cain, et Abel.
 XIV. Cain occidit fratrem suum.
 XV. Adæ natus est Seth pro Abel.
 XVI. De generationibus hominum.
 XVII. Enoch placuit Deo, et transtulit illum Deus, et de Mathusale, et Noe.
 XVIII. Acceperunt sibi uxores filii Dei, et iratus est Deus.
 XIX. Noe placuit Deo, et præcepit ei Deus ut faceret arcam.
 XX. Ingressus est Noe in arcam, et factum est diluuium.
 XXI. Memoratus est Dominus Noe, et eorum qui cum illo erant, et siccata est aqua.
 XXII. Anno sexcentesimo et uno vitæ Noe exiit de arca ipse, et qui erant cum eo.
 XXIII. Benedixit Dominus Noe et filios ejus.
 XXIV. Statuit Dominus diluuium minime futurum.
 XXV. De tribus filiis Noe, Sem, Cham, et Japhet, et de ipse ubi inebriatus est.
 XXVI. De generationibus Noe et filiorum ejus.
 XXVII. De commitione linguarum, et turre confusionis, et de generationibus Sem.
 XXVIII. De generationibus Thare patris Abraham.
 XXIX. Dixit Dominus ad Abraham: Exi de terra tua.
 XXX. Ubi visus est Dominus Deus Abraham ad locum Sichem. Quomodo in Ægypto posito, tulit Pharaon Saram in uxorem sibi.
 XXXI. De promissione Abraham et semini ejus.
 XXXII. Ubi pugnaverunt reges quatuor aduersus quingue, et ceperunt Lot, et omnem equitatum Sodomorum, et Melchisedech obtulit Abraham decimas.
 XXXIII. Ubi visus est Dominus Abraham, et benedixit eum, et dixit ei: Peregrinum erit semen tuum, et genuit ei Agar Ismaelem.
 XXXIV. Visus est Dominus Abraham, et dedit ei signum circumcisionis, et de Isaac.
 XXXV. Visus est Dominus Abraham, cum iret perdere Sodomitas.
 XXXVI. Venerunt duo Angeli in Sodomis, et manserunt apud Lot.
 XXXVII. Pluit Dominus ignem et sulphur de celo, et evertit Sodomam, et filia Lot conceperunt de patre suo.
 XXXVIII. Locutus est Dominus ad Abimelech pro Sara.
 XXXIX. Sara peperit filium, et vocavit eum pater ejus Isaac.
 XL. Dixit Sara ad Abraham: Projice ancillam et filium ejus, et in Bersabee locutus est Angelus Domini ad Agar.
 XLI. Juraverunt invicem Abraham et Abimelech.
 XLII. Deus tentavit Abraham in Isaac, et de generationibus Nachor.
 XLIII. Defuncta est Sara, et emittit locum Abraham ad sepulcrum ab Ephron.
 XLIV. Præcepit Abraham seruo, et profectus est, et adduxit Reboccam, et Abraham Cethuram duxit uxorem.
 XLV. Vixit Abraham annis centum septuaginta quinque, et obiit.
 XLVI. De generationibus Ismael, et obitu ejus.
 XLVII. De generationibus Isaac.
 XLVIII. Facta est fames, et visus est Dominus Isaac, et dixit ei: Noli descendere in Ægyptum: et habitavit in Geraris, ubi seminavit et fecit centuplum, et juravit cum Abimelech.
 XLIX. Senuit Isaac, et benedixit Jacob pro Esau, et nescivit.
 L. Dimisit Isaac Jacob filium suum, ut iret in Mesopotamiam.

- LI. Vidit Jacob visum; et Dominus locutus est ad eum, et benedixit eum.
 LII. Venit Jacob in orientem et accepit filias Laban sibi uxores.
 LIII. Peperit Lia Jacob viro suo filios quatuor, et cessavit a partu.
 LIV. Rachel dedit Jacob ancillam suam Balam, et peperit ei duos filios.
 LV. Et Lia dedit Jacob ancillam suam, et peperit ei duos filios, et de mandragoris: et ipsa peperit filios duos et Dinam.
 LVI. Memoratus est Dominus Rachel, et peperit Joseph, et statuit Jacob cum Laban de ovis variis.
 LVII. Dixit Dominus ad Jacob: Revertere in terram patris tui, et consecutus est cum Laban, et juraverunt invicem.
 LVIII. Vidit Jacob castra Dei, et misit nuntios ad fratrem suum, et luctatus est cum Angelo.
 LIX. Venit Jacob in civitatem Sichimorum, ubi occiderunt filii ejus omnes inhabitantes propter Dinam.
 LX. Dixit Dominus ad Jacob: Ascende locum in Bethel, et abiecit omnia idola.
 LXI. Visus est Dominus ipsi Jacob, et benedixit eum, et cognominavit eum Israel.
 LXII. Ubi peperit Rachel Benjamin, et mortua est, et de generationibus Jacob, et obitu Isaac patris ejus.
 LXIII. De generationibus Esau.
 LXIV. De principibus Esau.
 LXV. Qui regnaverunt in Edom priusquam esset rex in Israel.
 LXVI. De Joseph et somniis ejus.
 LXVII. Ubi missus est in puteam, et distractus Ismaelitis.
 LXVIII. De Juda et Thamar uxore filii ejus, quæ erat vidua.
 LXIX. De Joseph et uxore Putiphare.
 LXX. De his qui in carcere somnia viderunt, et interpretavit ea Joseph.
 LXXI. Somnium Pharaonis, quod interpretavit Joseph, et factus est dominus terræ Ægypti, et nati sunt ei duo filii.
 LXXII. Ubi misit Jacob filios suos in Ægyptum, et cognovit eos Joseph, et unum ex ipsis recluserit usque dum veniret ejus frater Benjamin.
 LXXIII. Invaluit fames, et venerunt ad Joseph fratres sui cum Benjamin, et mandavit patri suo venire ad se.
 LXXIV. Visus est Dominus Jacob, et dixit ei: Descende in Ægyptum.
 LXXV. Nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum.
 LXXVI. Ubi venit Joseph obviam Israeli patri suo.
 LXXVII. Nuntiavit Joseph Pharaoni, quoniam venit pater ejus.
 LXXVIII. Dixit Pharaon ad Joseph, ut eligeret terram in qua habitaret pater ejus.
 LXXIX. Habitavit Israel in Ægypto, et dixit filio suo Joseph ne sepeliret eum illic, et vixit Jacob annis centum quadraginta septem.
 LXXX. Infirmatus Jacob benedixit filios Joseph alternis manibus.
 LXXXI. Vocavit Jacob omnes filios suos, et dixit eis quæ ventura essent in novissimis diebus, et defunctus, sublatus et sepellus est in terra sua.
 LXXXII. Vixit Joseph annis centum decem, et adjuravit fratres suos, ut cum visitarentur a Domino, tollerent secum ossa ejus in terram suam.

CAPITULA IN LIBRUM GENESEOS,

ex Vaticano codice ms. antiquissimo (1).

- I. Ubi lux primo fieri jubetur.
 II. Firmamentum die secundo facit.

- III. Ubi aquæ a terra separari jubentur.
 IV. Ubi terra germinare jubetur die tertio.

(1) Seriem istam capitulorum reliquit antiquissimus codex manuscriptorum Vaticane bibliothecæ, qui fuit olim celeberrimi monasterii Farsensis. Nonnullos sustulimus solocismos et barbarismos exscriptoris, quia tolerari non potuerunt. Cætera ut leguntur in manuscripto cum propriis vitis exhibemus, lectorem rogantes, ne confessa errata librorum veterum typographis nostris imputet, vel nobis hujus voluminis editoribus. Notandum est autem omisum esse

ab scriptore ms. codicis Vaticani capitulum ultimum, in quo pars ultima libri Genseos representari debet in hunc aut similem modum: « Ubi Joseph vixit annos centum et decem, et adjuravit fratres suos, ut cum visitarentur, tollerent secum ossa ejus in terram suam. » Nam liber Genseos non explicat in capitulo cur, ubi Jacob filios suos docescim benedixit, sed in morte et sepultura Joseph, filii Jacob. MARX.

- V. Ubi luminaria fieri iubentur die quarto.
VI. Luminare factum.
VII. Ubi ex aquis animalia iubentur die quinto.
VIII. Ubi animalia benedicuntur [lege benedicuntur].
IX. De terra animalia produci iubetur [lege iubentur] die sexto.
X. Ubi Deus hominem fieri iubet.
XI. Ubi Adam factus benedicitur.
XII. Ubi Adam escorum accipit potestatem.
XIII. Urbis [Legis Orbis] consummatio.
XIV. Recapitulatio creationis.
XV. Adam de limo factus.
XVI. Paradisus factus.
XVII. De fluminibus.
XVIII. Præceptum Adæ in paradiso.
XIX. Ubi Adam nomina pecoribus imponit.
XX. De muliere facta.
XXI. De serpente.
XXII. Ubi se nudos viderunt Adam et Eva.
XXIII. Ubi Dominus ad Adam in paradiso loquitur.
XXIV. Sententia in serpentem.
XXV. Ubi Adam ex paradiso expellitur.
XXVI. Primogenitus Adæ Kain.
XXVII. Habel natus.
XXVIII. Sacrificium Kain et Habel.
XXIX. Ubi Kain fratrem occidit.
XXX. Ubi Kain in terra maledicitur.
XXXI. Commoratio Kain a facie Dei, et de genere ejus.
XXXII. De filiis Lamech qui ostenderunt (1).
XXXIII. De musica artis vindicta Lamech (2).
XXXIV. Ubi Adam rursus filios suscepit.
XXXV. Decapitulatio [lege Recapitulatio] fabricæ Adæ.
XXXVI. Ubi Adam moritur.
XXXVII. Enoch ubi translatus est.
XXXVIII. Ubi filii Dei filias hominum concupierunt.
XXXIX. Ubi iratus Dominus vitam hominum in cxx annos terminat.
XL. De gigantibus.
XLI. Ubi hominem Deus delere minatur.
XLII. Generationes Noæ [lege Noe].
XLIII. Ubi Deus arcam fieri iubet.
XLIV. Ubi Noe in arca introiit.
XLV. Ubi diluuium factum est.
XLVI. Ubi coruus dimittitur.
XLVII. Ubi de arca exire iubentur Noe et filii ejus.

(1) Martianeus suspicatur legendum, « qui offenderunt, » vel, qui « ostenderunt », subaudi, « artes ». Nos certissima aliquot scribarum menda supra atque infra taciti castigamus.

- XLVIII. Ubi Dominus pollicetur jam non exterminare hominem.
XLIX. Ubi Noe filios benedicit.
L. Quia sanguis anima sit, et ideo ab esu prohibetur.
LI. De arca [lege arca] in nube in signum.
LII. Quod Kam pater Kananzorum [lege Cham . . . Chananzorum] sit.
LIII. Quod Noe vino inebriatur, et a filio irridetur.
LIV. Generationes filiorum Noe; initium novarum linguarum.
LV. De Nembroth gigante, qui prior post diluuium regnavit.
LVI. Ubi Assur Ninivem constituit.
LVII. Filii Kanaan [lege Chanaan] Sydon et Gethey.
LVIII. Filii Sem.
LIX. Habitatio filiorum Sem.
LX. Consummatio filiorum Noe.
LXI. De turre.
LXII. Ubi Dominus descendit videre civitatem et turrem.
LXIII. Generatio Sem.
LXIV. De Sarai sterilit.
LXV. Translatio Abrahæ in Charran.
LXVI. Ubi Abrahæ de terra exire iubetur.
LXVII. Ubi Dominus primum Abrahæ apparuit.
LXVIII. Ubi Abraham in Ægyptum propter famem descendit.
LXIX. Ubi Sarai regi de Ægypto introducit.
LXX. Contentio inter pastores Abrahæ et Lot.
LXXI. Ubi Abraham Deus et semine ejus totius terra promittitur (3).
LXXII. Ubi Abraham quercum Mambre reversus est.
LXXIII. Ubi quatuor reges adversus Sodomam veniunt.
LXXIV. Ubi Abraham prædam cum Lot reducit.
LXXV. De Melchisedech.
LXXVI. Ubi Deus tertio visus est Abrahæ, et filium promittit.
LXXVII. Abraham credidit Deo, et reputatum est illi.
LXXVIII. Abraham per signa sacrificat.
LXXIX. Testamentum [lege Testamentum] Abraham.
LXXX. Ubi Sarai risit.
LXXXI. Ubi Agar fugit.
LXXXII. Ubi Dominus Abraham patrem gentium pollicetur.

(2) Idem suppleri iubet, « inventione, et de » : paucioribus scribas, « arte, etc. »

(3) Satis bene emendari textum ac suppleri iubet Martianeus : « Ubi Abraham Deus apparet, et semini ejus totius terre possessio promittitur ».

- LXXXIII. Ubi cum Deus circumcidit iubet.
LXXXIV. Ubi Abraham pro Ismael rogat.
LXXXV. Ubi Abraham omnes suos circumcidit.
LXXXVI. Ubi Dominus cum duobus venit sub arbore Mambre.
LXXXVII. Ubi Abraham de Sodomis interrogat.
LXXXVIII. Ubi Lot Angelos hospitio suscipit.
LXXXIX. Lot ad generos.
XC. Ubi filia Lot ad patrem intravit.
XCI. Ubi Abraham uxorem suam vocavit sororem.
XCII. Abraham filium suum suscepit.
XCIII. Ubi Deus ad Agar loquitur.
XCIV. Ubi Abimelech ad Abraham.
XCV. Ubi Deus tentat Abraham de filio.
XCVI. Rebecca genus.
XCVII. Ubi Sarra moritur.
XCVIII. Ubi Abraham de uxore filii commendat.
XCIX. De Cethura uxore Abrahæ.
C. Ubi mortuus est Abraham.
CI. Ismael progenies.
CII. De lente.
CIII. Isach progenies.
CIV. Ubi visus Deus ad Isach.
CV. Ubi Isach sororem suam duxit uxorem.
CVI. Ubi Isach centuplum redigit Abimelech.
CVII. De puteis Isach.
CVIII. Ubi Isach aram ædificat Domino.
CIX. Ubi Isach increpat Abimelech.
CX. Ubi puteus Isach siccavit.
CXI. Vox Esau.
CXII. Ubi Jacob accepit benedictionem Esau.
CXIII. Jacob accepit mandatum a patre ne alienigenam uxorem habeat.
CXIV. Ubi Esau aliam uxorem accepit.
CXV. Ubi Jacob lapidem ad caput posuit.
CXVI. Ubi Jacob lapidem unxit, et votum fecit.
CXVII. Ubi Jacob ad puteum oves adaquavit.
CXVIII. Ubi Jacob pro uxore servit.
CXIX. De mandrugoris filii.
CXX. Ubi Jacob cum soero de mercede paciscitur.
- CXXI. De virgine Jacob variis.
CXXII. Ubi Jacob cum uxoris a Laban profectus est.
CXXIII. Ubi Jacob vidit consilium Dei.
CXXIV. Ubi Jacob cum Angelo luctatur.
CXXV. Ubi Jacob Esau frater occurrit.
CXXVI. Ubi filius Jacob rapta est.
CXXVII. Ubi filii Jacob filios Sichem interfecerunt.
CXXVIII. Ubi Jacob idola disperdit.
CXXIX. Debhora mortua.
CXXX. Deus ad Jacob in Bethel.
CXXXI. Ubi Rachel moritur.
CXXXII. Ruben cum uxore patris concubuit.
CXXXIII. Nomina filiorum Jacob.
CXXXIV. Jacob ad patrem venit.
CXXXV. Isach reddit [supple spiritum].
CXXXVI. Progenies Esau.
CXXXVII. De Joseph.
CXXXVIII. De Iuda uxorem accipiente.
CXXXIX. De Thamar.
CXL. Joseph contra dominam.
CXLI. Joseph in carcerem.
CXLII. Somnium Pharaos.
CXLIII. Ubi nati sunt filii Joseph Manasses et Ephraim.
CXLIV. Jacob ad frumentum ad Ægyptum mittit.
CXLV. Joseph fratres agnoscit.
CXLVI. Ubi filii Jacob reversi sunt ad patrem suum.
CXLVII. Ubi iterum venerunt in Ægyptum filii Jacob ad Joseph.
CXLVIII. Ubi Joseph fratres agnoscit.
CXLIX. Buntii Jacob in Ægyptum Dominus visus est.
CL. Ubi loquitur Jacob ad Pharaos.
CLI. Ut Joseph Ægyptiis pro panibus.
CLII. Ubi Jacob Joseph pro sepultura commonet jure (1).
CLIII. Ubi Jacob filios Joseph benedicit.
CLIV. Ubi Jacob filios suos tuodcum benedicit.

(1) Videtur legendum, « sepulture » : Martianeus tamen mutari mavult postremum verbum, « jure » in « iurejurando ». Notatque insuper omissum esse ab scriptore ms. codicis Vaticani capitulum ultimum, in quo pars ultima libri Geneseos representari debet in hunc aut similem modum : « Ubi Joseph

vixit annos centum et decem, et adjuravit fratres suos, ut cum visitarentur, tollerent secum ossa ejus in terram suam ». Nam liber Geneseos non explicat in capitulo 45, ubi Jacob filios suos duodecim benedicit, sed in morte et sepultura Joseph, filii Jacob.